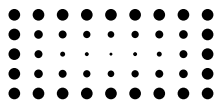

Bouwen aan een future-proof Vlaanderen

Kies voor de toekomst

Embuild

VLAANDEREN

Met de medewerking van

MEMORANDUM
Verkiezingen 2024

VERKIEZINGEN 2024

BETAALBAAR WONEN

Investeer in maatregelen om de aanbodzijde van woningen en appartementen te verhogen en zorg voor een antwoord op de oplopende woon- en energiekosten

VERKIEZINGEN 2024

AANTREKKELIJKE BOUWJOBS

Verminder het rijpend tekort aan personeel in de bouwsector door opleiden en zij-instroomers aantrekken en breng de vele troeven van de sector onder de aandacht.

VERKIEZINGEN 2024

KWALITEITSVOLLE VERDICHTING

Investeer in meer groenblauwe netwerken en in rond kernen en steeden.

VERKIEZINGEN 2024

ERFGOED VRIJWAREN

Maak erfgoedgebouwen conform aan de huidige energie- en comfortvereisten met de nodige knowhow en innovatie met continuïteit van de restauratiewerken.

VERKIEZINGEN 2024

RENOVATIE GOLF

Maak onze gebouwen toekomstbestendig met grondige energierenovaties die focussen op duurzaamheid en circulair materiaalgebruik.

VERKIEZINGEN 2024

ENERGIE-EFFICIËNTIE

Zet in op technologieën om de energie-efficiëntie van de bouw en renovatie van gebouwen en wijken te vergroten en bewoners te beschermen tegen stijgende woonlasten.

VERKIEZINGEN 2024

MEER OVERHEIDSINVESTeringen

Verhoog de overheidsinvesteringen om aan de duurzaamheidsbehoeften en de klimaatuitdaging te voldoen.

VERKIEZINGEN 2024

FOSSIELVRIJE SAMENLEVING

Maak Vlaanderen klimaatbestendig en bestendig met de bouwsector en cruciale partijen. Gebruik publieke middelen en kennis. Wat zijn de voorbeelden?

VERKIEZINGEN 2024

DIGITALISERING

Geef de groeiende rol van digitalisering voor de bouw, en voor de overheid de aandacht en de middelen die nodig zijn.

Inhoud

Voorwoord – Vijf doelstellingen	4
Inleiding	5
Prioriteiten voor de komende legislatuur	6
A. Betaalbaar wonen	7
B. Energie	9
☐ 1. Residentiële energierenovatie	10
☐ 2. Energietransitie (semi-)publieke gebouwen	10
☐ 3. Fossielvrije transitie van gebouwen	10
☐ 4. Energiedelen, Energiegemeenschappen en Positieve Energie Wijken	11
C. Klimaat en infrastructuur	12
☐ 1. Verhoging overheidsinvesteringen	12
☐ 2. Naar een klimaatrobuust Vlaanderen	15
☐ 3. Duurzame bemalingen bij bouwwerken	16
D. Efficiëntere overheid	17
☐ 1. Vlotte en robuuste vergunningen	18
E. Circulair bouwen	20
☐ 1. Structurele oplossing voor schaarse grondstoffen en bouwmaterialen	20
☐ 2. Vlaams Betonakkoord	22
F. Bouwvacatures pieken	23
☐ 1. Grote tewerkstellingsnoden	23
☐ 2. Nood aan kick-start voor bouwonderwijs	24
G. Bouwprocessen en innovatie	26
☐ 1. Ondersteuning bouwsector door VLAIO	26
☐ 2. Implementatie van BIM bij overheidsopdrachten	28
H. Erfgoed en Restauratie	30
Besluit	32
Nawoord	33

Voorwoord – Vijf doelstellingen

Karl Neyrinck,
Voorzitter Embuild Vlaanderen

In de aanloop naar de verkiezingen van 2024 schuift Embuild Vlaanderen zijn beleidsvoorstellen naar voren rond de belangrijke maatschappelijke thema's die de komende jaren en decennia het leven, wonen en werken van mensen beheersen. Op elk van die terreinen kan de bouw grote meerwaarde bieden en zijn schouders zetten onder de duurzaamheidstransitie als antwoord op uitdagingen rond klimaat, energie, water, schaarse materialen, wonen, mobiliteitsinfrastructuur, jobs, erfgoedbeheer enz. Om dat mogelijk te maken, heeft de sector hefboomen nodig. Daarom vraagt

Daarnaast is er binnen de Vlaamse overheid nood aan duidelijke regisseurs om de kwaliteit van het publieke gebouwenpark op te vijzelen. Want een inhaalbeweging dringt zich op.

Embuild Vlaanderen om de komende legislatuur de sector te valoriseren en een kader te scheppen dat de drijvende kracht van de bouw optimaal vooruit stuwt. Daarbij vestigen wij de aandacht op vijf

centrale en bepalende doelstellingen:

1. een ambitieuze groeिनorm voor publieke investeringen richting 4,5% van het BRP in 2029 en 5% in 2034;
2. efficiënte vergunningsprocedures;
3. een betaalbare en duurzame woning voor elk huishouden;
4. attractieve bouwjobs;
5. innovatiesteun voor een toekomstgerichte bouwketen.

Bovendien vraagt Embuild Vlaanderen dat de overheid plannen maakt en maatregelen neemt op multidisciplinaire wijze met aandacht voor o.a. de budgettaire impact voor huishoudens en (lokale) overheden. De budgettaire gevolgen en de precieze taakverdeling dienen vooraf in kaart te worden gebracht om de vertraging van transitie te vermijden. Er is nood aan een geïntegreerde aanpak in plaats van aan silodenken. Dat brengt enkel bijkomende voorwaarden en belemmeringen met zich mee. Denk maar aan de huidige hindernissen om een vergunning te bekomen voor bouwprojecten, die noodzakelijk zijn om transitie rond energie, wonen, mobiliteit, klimaat enz. te realiseren. Daarnaast is er binnen de Vlaamse overheid nood aan duidelijke regisseurs om de kwaliteit van het publieke gebouwenpark op te vijzelen. Want een inhaalbeweging dringt zich op.

→ Je leest onze beleidsvoorstellen in dit memorandum. De uitgebreide en laatste versie vind je online terug via memorandum.embuildvlaanderen.be

Inleiding

Met de bouw richting duurzame groei

De bouw is de motor die Vlaanderen nodig heeft na de corona-, energie- en Oekraïne-crisis, de inflatieperikelen en het onzekere internationale economische klimaat. Meer nog, de sector is vooral de probleemoplosser bij uitstek om de klimaatuitdaging duurzaam het hoofd te bieden. De bouw is voortrekker bij ingrijpende transitie rond energie, materiaalgebruik, groenvoorziening en waterhuishouding. Investeren in de bouw is noodzakelijk om de klimaatverandering aan te pakken en staat gelijk aan investeren in duurzame economische groei. De sector voert al lang niet meer enkel plannen uit van anderen, maar is een “voordenker” geworden die inzet op de “lifecycle” van projecten. Embuild Vlaanderen onderlijnt niet alleen de sleutelrol van de bouw als doener en “problem solver”, maar ook de meerwaarde van de sector als co-creator van een doordacht beleid voor steeds complexere maatschappelijke uitdagingen.

Kortom, de bouw is cruciaal voor de energietransitie en klimaatmitigatie; minder primaire grondstoffen en de circulaire economie; en een klimaatbestendige omgeving.

Bouwactiviteiten verduurzamen en specialiseren

Duurzaamheid doet de bouwmarkten verschuiven.

Die zijn gericht op een klimaatbestendig Vlaanderen en minder CO₂-uitstoot van gebouwen, infrastructuur en van het bouwproces zelf.

Traditionele bouwactiviteiten gaan systematisch gepaard met een duurzaamheidslaag om elk project future-proof te maken. Dat brengt nieuwe jobs met zich mee. Daarom bepaalt het klimaatbeleid de toekomst van de bouwsector: van bij het ontwerp van een bouwproject wordt de hele “lifecycle” vastgelegd. Zo spelen we in op de schaarsere en duurdere grondstoffen; op veranderende functies van een gebouw; op geïntegreerde (hernieuwbare) energietoepassingen; op natuurtechnische ingrepen enz.

Rechtszekerheid brengt duurzaamheid in stroomversnelling

Duurzame groei vergt een transparant en stabiel langetermijnkader dat bestaat uit een duidelijke planning van de Vlaamse regering met mijlpalen in de tijd. Bij het toewijzen van (overheids) opdrachten winnen duurzaamheidscriteria aan belang. Ook de financieringsmechanismen dienen te worden verfijnd. Naast overheidsinvesteringen, publiek-private samenwerkingen en raamovereenkomsten, dient **de grote rol van private investeringen** naar waarde te worden geschat. Want **private actoren rekenen op een rechtszeker kader dat niet halverwege het geweer van schouder verandert**. In de praktijk betekent dit onder meer een stabiele ruimtelijke planning en de uitvoering van beslist beleid zonder nieuwe onzekerheden. Ook zijn betere vergunningsprocedures nodig om private investeringen effectief versneld om te zetten in klimaatbestendige projecten.

Marc Dillen,

Directeur-generaal
Embuild Vlaanderen

Prioriteiten voor de komende legislatuur

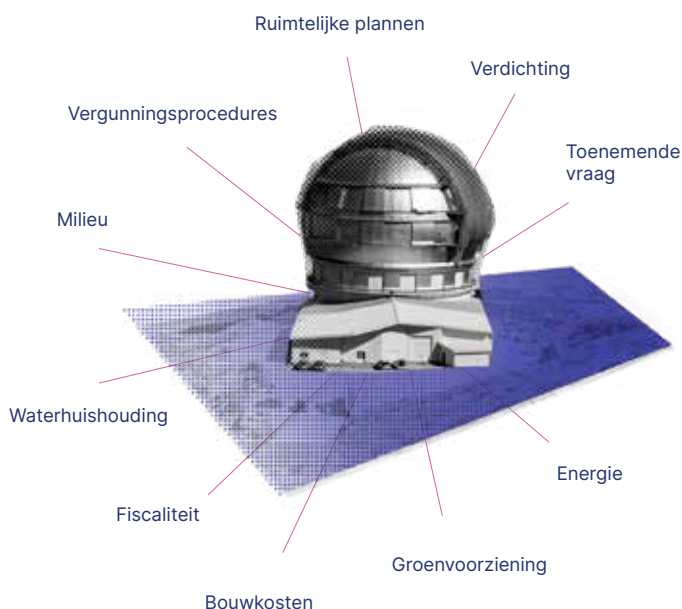

A. Betaalbaar wonen

Het realiseren van betaalbaar wonen is een multidisciplinair vraagstuk. Schaarse ruimte, gebruiksbeperkingen, lokale bouwstops, een stagnerend aantal verdichtingsprojecten, aanslepende en complexe vergunningsprocedures, het toenemend aantal vereisten rond o.a. energie, waterhuishouding, luchtkwaliteit enz. maken woonprojecten tijdrovend, risicovol en steeds duurder. Bovendien reageert de woningmarkt in ons land bijlange niet elastisch op de continue prijsstijgingen. De aanbodzijde schiet te kort om de demografische en maatschappelijke evolutie bij te benen. Het aanmoedigen van investeerders in bijv. huurwoningen en -appartementen is daarom van groot belang. Maatregelen die investeerders ontmoedigen, zetten de woningmarkt enkel verder onder druk. Daarnaast lopen de woon- en energiekosten van huishoudens steeds hoger op. Daarop een antwoord bieden is een belangrijk onderdeel van het vrijwaren van betaalbaar wonen.

Belemmeringen betaalbaarheid

Voorstellen

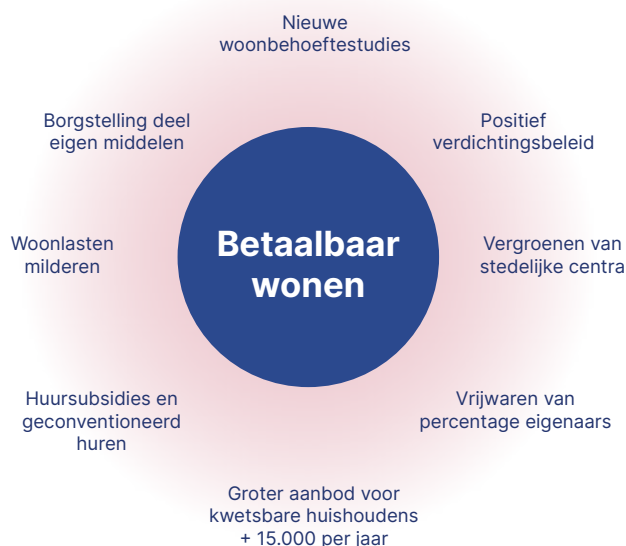
- Richt een monitoringcomité of **observatorium** op onder leiding van de minister van Wonen om alle parameters van betaalbaar wonen van nabij op te volgen. Cruciaal om geïntegreerd en multidisciplinair deze problematiek aan te pakken.
- Van groot belang zijn **nieuwe woonbehoeftestudies** onder de auspiciën van het agentschap 'Wonen in Vlaanderen' om tijdig voldoende aanbod te creëren.
- Zet hoog in op voldoende en uiteenlopend woningaanbod. Alleen een **positief verdichtingsbeleid** dat private investeringen valoriseert, biedt soelaas.
- **Hanteer het principe van 'Parallellisme'**. Beperkingen voor wonen dienen in overeenstemming te zijn met het verdichtingsritme.

Maar verdichting stagneert en dat dient zo snel mogelijk vlot te worden getrokken. Om voldoende woonaanbod te kunnen realiseren in elke gemeente en de betaalbaarheid voor de huishoudens onder controle te houden, is bovendien een minimale voorraad aan bouwgronden noodzakelijk.

- Embuild Vlaanderen vraagt om werk te maken van **meer stadsvernieuingsfondsen en PPS-formules** om een actieve bouwshift te lanceren als positief tegengewicht voor de verlamme aanpak van onder meer lokale bouwstops en van de provinciale beleidsplannen ruimte die louter restrictief zijn zonder aandacht voor valabele alternatieven.
- De overheid dient bij de realisatie van **kwaliteitsvolle openbare ruimte** de lead te nemen om te vermijden dat de betaalbaarheid van stedelijke buurten verder onder druk komt te staan. Indien die kostprijs wordt geïntegreerd in private verdichtingsprojecten, worden stedelijke buurten onbetaalbaar voor toekomstige bewoners.
- Schat het belang van eigenaarschap van een eigen woning naar waarde. **Vrijwaar het eigenaarspercentage** van 70% in Vlaanderen.
- Benut huursubsidies en systemen als 'geconventioneerd verhuren' als hefboom om het private **woningaanbod voor kwetsbare huishoudens** aanzienlijk uit te breiden gekoppeld aan energie- en kwaliteitsvereisten.

Beperkt aantal flats per urban villa in het project Bergerheide in Peer (ill. Dethier)

Betaalbaarheid voor iedereen tegen 2034

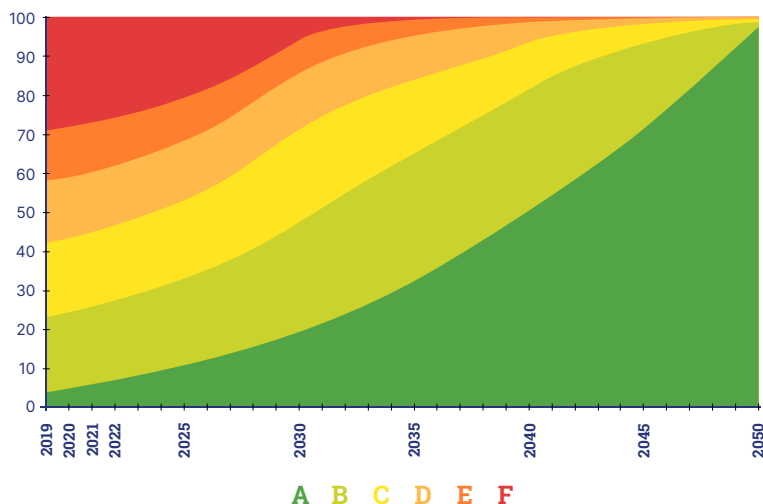

B. Energie

Vanaf 2025 is fossielvrij bouwen de standaard in Vlaanderen. Tegen 2050 dient elke woning over label A te beschikken en bijgevolg te voldoen aan hoge energievereisten mede dankzij hernieuwbare energietoepassingen. Naast de verplichting om bij elke overdracht van een bestaande woning of gebouw een energierenovatie door te voeren, staat sinds de energiecrisis energie-efficiëntie hoog op de publieke agenda. De volgende legislatuur van de Vlaamse regering is daarom cruciaal om een duidelijk en versneld traject uit te stippelen, de energievereisten te optimaliseren en de fossielvrije toekomst doorheen de hele samenleving gedegen voor te bereiden.

Grafiek
Monitoringpad 2050

Monitoringpad 2050 voor EPC van woningen richting een energielabel A voor alle woningen. Op 1 januari 2022 had 6,8% van de Vlaamse woningen een A-label.

1. Residentiële energierenovatie

- Zet sterker in op het ontzorgen van particulieren, verenigingen van mede-eigenaars (VME's), de eigenaars van tertiaire gebouwen zoals scholen enz. Daarbij kan voortgebouwd worden op de energiehuizen, renovatiecoaches en het Vlaams Energiebedrijf (VEB).
- Evalueer de methodiek van het Energie Prestatiecertificaat (EPC) opdat het EPC-kengetal betrouwbaar is en beter aansluit bij het reële energieverbruik.
- Verlaag registratierechten van 1% naar 0% voor degenen die energetische ingrepen realiseren.

2. Energietransitie (semi-)publieke gebouwen

25 Vaste luifels bekleed met zonnecellen voor het Marie-Elisabeth Belpairegebouw te Brussel (ill. Facilitair Bedrijf)

- Bouw knowhow uit en benadruk best practices bij lokale besturen.
- Zet in op ESCo (Energy Service Companies) als één van de sleutels tot succes.
- Het VEB is een belangrijke facilitator en kan ESCo meer ingang doen vinden in de bouw- en energiemarkt. Een verfijnde dienstverlening helpt een doorbraak voor ESCo te bewerkstelligen.
- Een duidelijk kader en duidelijke regelgeving voor collectieve renovaties met afgelijnde rechten en plichten voor alle actoren.
- Vereenvoudig en verruim energiedelen.

3. Fossielvrije transitie van gebouwen

- De Vlaamse overheid moet haar **prognoses voor zonne- en windenergie** stelselmatig en aanzienlijk naar boven herzien. Vanaf 2025 dient elke nieuwbouw in Vlaanderen fossielvrij te zijn met hernieuwbare energietoepassingen en elektrificatie tot gevolg. Ook zal de fors toenemende elektromobiliteit de vraag naar hernieuwbare energie verder doen toenemen.
- Om de **warmtepomp wave** te stimuleren moet er werk gemaakt worden van een taxshift op de energieprijzen. Een warmtepomp heeft een prestatiecoëfficiënt van 3 à 4, maar zolang elektriciteit driemaal duurder blijft dan gas twijfelen veel eigenaars aan het financieel rendement van een overstap van een gasketel naar warmtepomp.
- Het ontwerp en de **aanleg van warmtenetten** vergen een langere doorlooptijd. Een transparante langetermijnvisie is nodig opdat verbouwers/eigenaars de latere aanleg van een warmtenet in de straat kunnen meenemen in hun renovatiemasterplan.

- Om wijken te voorzien van kleinschalige warmtenetten op basis van een collectieve geothermische installatie, is een beleidskader nodig over de **ondergrondse ruimtelijke ordening**. Vandaag hebben lokale overheden geen kader om zulke vergunningen te behandelen.
- **Fluvius** dient het huidige distributienet aanzienlijk te versterken. Voor haar netinvesteringen gaat Fluvius uit van langetermijnassumpties. Maar Embuild Vlaanderen betwijfelt dat de voorziene middelen zullen volstaan om continue overbelasting van het net te vermijden.
- Last but not least is het van groot belang om **de particulieren en de huishoudens** te ondersteunen en te stimuleren. Zij zullen immers instaan voor het merendeel van de investeringen om het woningenpark in Vlaanderen energie-efficiënt en fossielvrij te maken.

Grafiek Tijdslijn voor de defossilering van verwarming

Bron: Vlaamse regering

4. Energiedelen, Energiegemeenschappen en Positieve Energie Wijken

- Faciliteer nieuwe pilotprojecten van positieve energiewijken in samenwerking met o.a. projectontwikkelaars, steden en gemeenten.
- Pas het Energiedecreet aan rond energiedelen op verschillende aspecten: eigenaarschap van gemeenschappelijke installaties, invoering van het begrip “nabijheid”, aanpassing van tariefstructuren, belemmeringen voor specifieke stakeholders zoals bijv. (grote) bedrijven, scholen, administratieve kosten ... en dit alles gebaseerd op lessen uit de praktijk.
- Formuleer in overleg met steden en gemeenten een concrete Vlaamse doelstelling voor de realisatie van positieve energiewijken en dit in lijn met de Europese doelstellingen ter zake.

C. Klimaat en infrastructuur

De transitie richting duurzame woningen, overheidsgebouwen en publieke infrastructuur in de zorg, onderwijs, stedelijke verdichting en op het vlak van mobiliteit, waterhuishouding en biodiversiteit dient versneld te worden doorgevoerd. In de volgende legislatuur dient de Vlaamse regering die energetische en duurzame shift resoluut aan te pakken. Zo kunnen publieke gebouwen en infrastructuur als voorbeeld fungeren en de klimaatuitdaging ten volle ondersteunen. Daarbij is er nood aan een duidelijke regisseur om de kwaliteit van het publieke gebouwenpark op te vijzelen en om klimaatadaptatie in o.a. de waterhuishouding te coördineren. Wat het publieke gebouwenpark betreft, kunnen het Facilitair Bedrijf en het Vlaams Energie Bedrijf (VEB) optimaal worden ingezet. Maar bovenal is er nood aan duidelijkheid over de inspanningen van de overheid enerzijds en hetgeen verwacht wordt van particulieren en de private sector anderzijds. Want de nodige duurzaamheidsinvesteringen lopen hoog op en het leeuwendeel zal voor rekening van huishoudens en ondernemers zijn. Zij dienen meerwaarde te kunnen creëren in een rechtszeker kader waar toekomstige vergunningen niet in het gedrang komen. Op die wijze zullen meer groen, biodiversiteit en een betere waterhuishouding de beoogde economische meerwaarde ten goede komen.

1. Verhoging overheidsinvesteringen

Vandaag komen de publieke investeringen in Vlaanderen op 3,6% van het bruto regionaal product (BRP). Dat percentage is de som van de investeringen van alle overheden in Vlaanderen. Dit valt uiteen in vier niveaus. **In dit memorandum aan de volgende Vlaamse regering focussen we op de rechtstreekse investeringen en de investeringsbijdragen van de Vlaamse overheid. Momenteel samen goed voor 5,7 miljard.** Maar ook het aandeel van de federale overheid en van de gemeenten en provincies, is van groot belang om

de nodige investeringen in een klimaatbestendig Vlaanderen naar een hoger peil te brengen.

Vandaag bedragen de rechtstreekse investeringen van de Vlaamse overheid 4,4 miljard. Daarbij gaat het vooral om wegen- en waterwerken en publieke gebouwen. Daarnaast zijn de investeringsbijdragen van de Vlaamse overheid van groot belang voor onder meer lokale besturen en scholen. Het gaat momenteel om 1,3 miljard. Vooral wat de investeringsbijdragen betreft, ontbreekt het aan

Grafiek
Investerings van Overheden in Vlaanderen (2021)

Bron: Vlaamse Overheid, Voka, Embuild Vlaanderen

behoefteanalyses en die zijn nodig om de reële noden in de toekomst gedegen in kaart te brengen. Zo maakt momenteel het Vlaams Energiebedrijf (VEB) die oefening voor de publieke gebouwen. In dit memorandum doet Embuild Vlaanderen aanbevelingen die minimaal vereist zijn om Vlaanderen future-proof te maken.

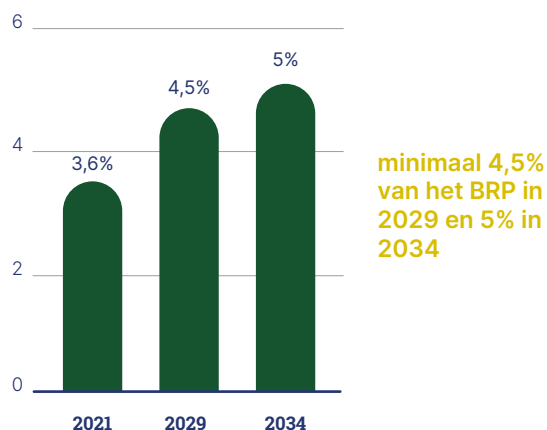
De komende decennia moet Vlaanderen transformeren naar een duurzame, koolstofvrije maatschappij en economie. Er zijn ingrijpende transformaties nodig op het vlak van energie, waterhuishouding en grondstoffen. Deze transformaties kunnen enkel gerealiseerd worden door middel van een sterke toename van investeringen. De overheid zal een belangrijke rol dienen te spelen bij de realisatie van deze investeringen. De overheid moet haar eigen investeringen verder opdrijven en de historische investerings- en onderhoudsachterstand snel wegwerken.

De investeringen in duurzaamheid en de transformatie naar een koolstofvrije economie dienen niet ter vervanging van de 'klassieke' investeringen. Sterker nog, deze investeringen zullen de vraag naar 'klassieke' investeringen alleen maar versterken. Overheden, maar ook gezinnen en bedrijven, zullen zich moeten voorbereiden op deze dubbele golf aan investeringen.

De overheid is niet in staat om deze investeringsgolf alleen te realiseren. Ook bedrijven en gezinnen zullen moeten investeren.

Grafiek
Welke minimale overheidsinvesteringen zijn vereist om aan duurzaamheidsnoden te voldoen?

Welke norm schuift Embuild Vlaanderen naar voren voor de toekomst?

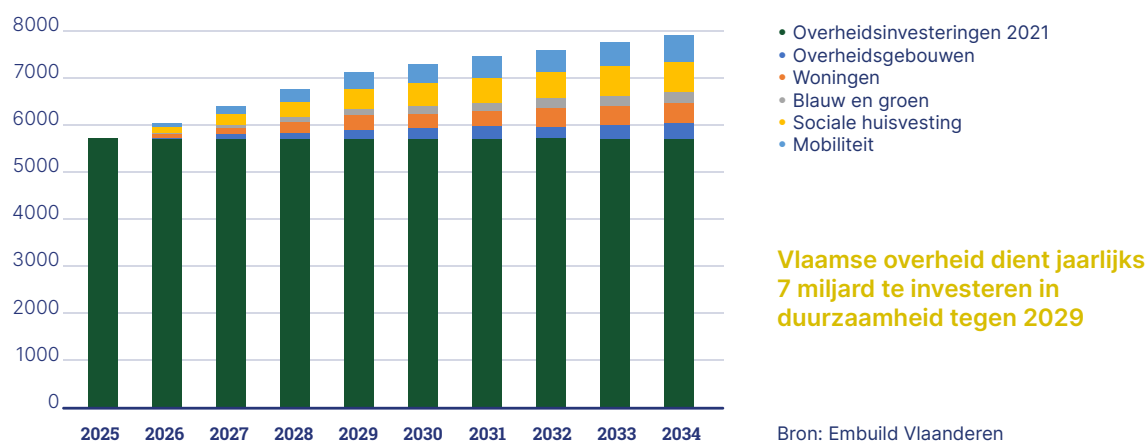

Bron: Embuild Vlaanderen

De investeringen van de Vlaamse overheid dienen te stijgen tot 4,5% van het bruto regionaal product (BRP) in 2029 en 5% in 2034. Voor de Vlaamse overheid betekent dat een investering van 7,01 miljard euro in 2029 en 7,89 miljard euro in 2034 (prijzen 2021). De totale overheidsinvesteringen van alle overheden samen dienen 13,32 miljard euro in 2029 te bereiken en 14,8 miljard euro in 2034 (prijzen 2021).

Grafiek

Embuild Vlaanderen schuift investeringsdoelstelling naar voren voor Vlaams Gewest voor woningen, sociale huisvesting, overheidsgebouwen, mobiliteit, blauw en groen (prijzen 2021 in miljoen euro)

De totale reële noden voor overheidsgebouwen, woningen, waterhuishouding en mobiliteit lopen jaarlijks in de miljarden. Als minimale hefboom dient de Vlaamse overheid jaarlijks een miljard extra te investeren tegen 2029, bijna 2 miljard extra tegen 2034.

Gezien de aanzienlijke investeringsnoden dient de overheid **partnerships te sluiten met huishoudens en bedrijven** om de doelstellingen te halen. Embuild Vlaanderen vraagt de Vlaamse overheid tegen 2029 budgettaire inspanningen te leveren als hefboom om de aanzienlijke noden waar te maken. Daarbij lijkt een langetermijnplan voor de opstart en uitvoering van PPS-projecten (publiek-private samenwerking) noodzakelijk.

- Private woningen en bedrijfsgebouwen: de overheid gaat vooral stimulerend te werk. Er wordt gezocht op welke manier de middelen de grootste hefboom hebben om private investeringen aan te moedigen. **Tegen 2029 dienen de jaarlijkse investeringen van de Vlaamse overheid in fossielvrije woningen met 213 miljoen euro te stijgen.**
- Sociale huisvesting: de overheid investeert rechtstreeks in de klassieke sociale woningbouw. **Tegen 2029 dienen de jaarlijkse investeringen in fossielvrije sociale woningen met 284 miljoen euro te stijgen.** De private sector wordt daarbovenop ingezet om het aantal kwaliteitsvolle woningen voor kwetsbare huishoudens te verhogen.
- Overheidsgebouwen: de overheid investeert rechtstreeks. **Tegen 2029 dienen de jaarlijkse investeringen in overheidsgebouwen met 142 miljoen euro te stijgen.**
- Groen en blauw: de overheid investeert rechtstreeks. Gezinnen en bedrijven worden gestimuleerd om maximaal mee te werken. Bijv. het inzetten van private tuinen of bedrijfsgroen voor wateropvang of biodiversiteit. **Tegen 2029 dienen de jaarlijkse investeringen in blauw en groen met 426 miljoen euro te stijgen** om een waterveilig Vlaanderen te maken, realiseren van verdichting en bouwshift ...
- Mobiliteit: de overheid investeert rechtstreeks. **De jaarlijkse mobiliteitsinvesteringen dienen tegen 2029 te stijgen met 355 miljoen euro.** Hiermee moet de transitie naar elektrisch rijden gefinancierd worden en veilige fietsinfrastructuur uitgebouwd worden. Daarnaast moeten bijkomende investeringen in verkeersveiligheid en “modal shift” gerealiseerd worden. Tot slot moet ook de onderhoudsachterstand ingehaald worden.

2. Naar een klimaatrobuust Vlaanderen

Aanhoudende droogteperiodes, dalende grondwaterstanden, hittestress in de stad, overvloedige neerslag, overstromingen en wateroverlast, verlies aan biodiversiteit ... Geen ver van ons bed show, want zulke gevolgen van de klimaatverandering worden ook in Vlaanderen steeds zichtbaarder.

Om Vlaanderen te wapenen en klimaatrobuust te maken, is de bouwsector een cruciale partner. Dat gaat van het gebouwenpatrimonium, infrastructuur en nutsvoorzieningen tot de herinrichting van de publieke ruimte en ingrepen in de open ruimte.

Stel een ambitieus meerjarenplan over verschillende legislaturen op

Aanzienlijke investeringen zijn noodzakelijk om Vlaanderen klimaatrobuust te maken. Het gaat om investeringen in gebouwen, infrastructuur en natuur in stedelijke omgevingen en kernen, in het buitengebied, nabij waterwegen enz. Ook voor de strijd tegen erosie en sedimentbeheer dienen de nodige langetermijnbudgetten vrijgemaakt te worden.

Maak straten, pleinen en rioleringen klimaatbestendig

De rioleringen in onze centrumsteden zijn vaak bij de oudste in ons land. Die beschikken niet over een gescheiden stelsel en zijn niet aangepast aan de gevolgen van extremere klimaatscenario's. Daarom treden nu al geregeld problemen op in verstedelijkte omgevingen. Pas daarom versneld het rioleeringsnetwerk aan om ook toekomstige klimaat-evoluties aan te kunnen. De combinatie met de aanleg van collectieve hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen; aanplanten van bomen en ander groen; gebruik van waterdoorlatende materialen; rain gardens enz. is een must. Maak in buitengebied gebruik van decentrale en individuele waterzuivering.

Waterrobuust verdichten in kernen

Aangezien steeds meer verdichting zich opdringt, is het noodzakelijk om bestaande en nieuwe gebouwen maximaal te beschermen tegen overstromingen en wateroverlast. Tegelijkertijd kunnen stedelijke centra en dorpskernen aangepast worden aan hittestress en droogte. Huishoudens en bedrijven kunnen heel wat individuele maatregelen nemen op gebouwniveau zoals regenwaterputten, infiltratievoorzieningen, groenvoorzieningen, groengevels en -daken ... **Het**

groenblauwpeil is hierbij een richtinggevend instrument. Daarnaast zijn er aanzienlijke ingrepen nodig op het publiek domein, zowel in de kernen, maar ook in het omringende landschap (aanleg van wachtbekkens, tijdelijke infiltratiezones, hakseldammen, versterkte dijken, opnieuw laten meanderen van waterlopen, terugdraaien van de overwelling van waterlopen enz.).

Gebruik water van de juiste kwaliteit voor de juiste toepassing

Vanwege de waterschaarste in Vlaanderen dienen we omzichtig om te gaan met drinkwater. Alternatieve waterbronnen zoals hemelwater en grijswater dienen veel meer ingeschakeld te worden. Collectieve voorzieningen dienen hiervoor aangelegd te worden. Onderzoek naar de kwaliteitsvereisten, nieuwe technologieën en nieuwe business modellen en de uitrol hiervan zijn noodzakelijk.

Zorg voor een snelle uitvoering op het terrein

Een zeker juridisch kader en administratieve vereenvoudigingen zijn vereist om een snelle uitvoering op het terrein mogelijk te maken. Ondanks vele goede bedoelingen worden steeds meer bijkomende verplichtingen opgelegd vanuit verschillende beleidsdoelstellingen (o.a. erfgoed, historische verontreiniging ...).

Aanleg van slim groen

Welke bomen, struiken en ander groen leggen we waar in de openbare ruimte aan? Welke vormen van biodiversiteit zijn aangewezen voor kwaliteitsvolle verdichting? Kennisopbouw en duidelijke guidelines zijn nodig als leidraad voor groenvoorziening langs drukke wegen, verkeersluwe straten, op publieke pleinen enz.

3. Duurzame bemalingen bij bouwwerken

Het tijdelijk oppompen van grondwater bij bouwwerkzaamheden is vaak noodzakelijk, maar ligt onder druk door lange periodes van droogte en lage grondwaterstanden. Toch vraagt de maatschappij naar kwaliteitsvolle verdichtingsprojecten met ondergrondse kelders en parkings, de aanleg en renovatie van rioleringen en andere nutsinfrastructuur, de plaatsing van collectieve hemelwaterputten en investeringen in weg- en tunnelinfrastructuur.

Daarnaast zorgt de alom aanwezige verspreiding van verontreiniging in Vlaanderen, met o.a. PFAS, voor extra uitdagingen. De bouwsector staat achter de principes van de bemalingscascade om de impact van een bemaling op de omgeving maximaal te beperken, maar stelt vast dat op dit moment de bouwheer meestal alle verantwoordelijkheden en verplichtingen bij de aannemer en het boorbedrijf legt. Maar de Raad voor Vergunningsbetwistingen oordeelde dat de mogelijke milieueffecten van een bronbemaling moeten beoordeeld worden bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor een project, ook al laat het Omgevingsvergunningsdecreet toe dat de aanvraag voor die bronbemaling kan gebeuren tijdens de uitvoeringsfase van dat project.

Zorg voor een meer gestroomlijnde vergunningverlening

Het onderzoek naar de milieueffecten van een bemaling en de toepassing van de bemalingscascade dienen integraal en op voorhand, tijdens de ontwerp- en vergunningsfase van een project, onderzocht te worden. Zodanig dat eenmaal de vergunning voor het globale project werd beoordeeld er geen stilstand meer zal optreden tijdens de uitvoeringsfase. Hierbij moet het detailniveau in het aanvraagdossier afgewogen worden tegen de praktische uitvoerbaarheid op het terrein.

Daarnaast moet een werkbare procedure met aangepaste termijnen voorzien worden voor het bijstellen van een omgevingsvergunning voor bemalingen en andere tijdelijke werfgebonden inrichtingen. Doordat de vergunningsverlening voornamelijk gebeurt door steden en gemeenten, is er gezien de complexiteit van bemalingen nood aan heldere sectorale voorwaarden, eenvoudige handleidingen en tools en doelgerichte opleidingen.

Beperk bijkomende verplichtingen en beperk de administratieve lasten

Onder druk van de publieke opinie en met het oog op controle op bemalingen en grondwaterwinningen worden intussen steeds meer verplichtingen opgelegd aan boorbedrijven en exploitanten. Die dienen tot een minimum te worden herleid. Wanneer bijv. GPS-tracking voor boortoestellen zal ingevoerd worden, kan de verplichting tot voorafmeldingen door boorbedrijven afgeschaft worden.

Een actieve rol voor lokale besturen bij de uitvoering van bemalingen

Retourneren en infiltreren van opgepompt grondwater op het eigen terrein is vaak onmogelijk vanwege plaatsgebrek. Daarom is het nodig dat lokale besturen een gebiedsgerichte visie uitwerken over omgaan met bemalingen op hun grondgebied. Opdat er op het grondgebied verschillende locaties voor collectief retourneren en infiltreren beschikbaar zijn en er niet ad hoc bij iedere project naar een oplossing moet gezocht worden. Ook voor het ter beschikking stellen van bemalingswater op grote schaal met structurele afnemers kunnen lokale besturen het voortouw nemen.

Nood aan bijkomende handhaving

De sector stelt vast dat er nog steeds niet-erkende boorbedrijven aan het werk zijn die de huidige verplichtingen niet naleven, bemalingen of boringen uitvoeren zonder vergunning of melding en geen investeringen doen in debietmeters, ontluuchtingsbakken, containers voor hergebruik, e.d. Dit zorgt voor oneerlijke concurrentie op de markt. Daarom vraagt de sector naar bijkomende handhaving op het terrein met de strijd tegen illegale boorbedrijven voorop en met de geest van "compliance promotion" in het achterhoofd.

D. Efficiëntere overheid

In de afgelopen legislatuur heeft de Vlaamse regering stappen gezet om de vergunningsprocedure te vereenvoudigen, te verbeteren en te versnellen. Onder meer door administratieve lasten te verminderen en zinloze en overbodige regels te schrappen. Nu is het nodig om de vinger aan de pols te houden, de hervorming te evalueren en verder te werken aan de performantie van de regelgeving. Denk daarbij aan de noodzaak om milieuaspecten integraal - en dus met inbegrip van de gevolgen voor de bodem en de waterhuishouding - op te nemen in de omgevingsvergunning. Die milieuaspecten dienen daarbij veeleer uitgedrukt te worden in doelstellingen dan in louter administratieve, detaillistische vereisten zoals hellinggraden en vierkante meters. Bovendien brengt een wildgroei aan ruimtelijke plannen de rechtszekerheid en bijgevolg de vergunningverlening in het gedrang. Ook is het nodig om duurzaamheidscriteria bij overheidsopdrachten doorheen de hele levenscyclus van een project duidelijk naar voren te schuiven. Dat alles maakt een bredere aanpak met een holistische kijk op bouwprojecten nodig om een wildgroei aan verplichtingen tegen te gaan. Zo kan de drukbezette publieke dienstverlening focussen op de significante impact van vergunningsaanvragen op de omgeving. Daarnaast vestigt Embuild Vlaanderen de aandacht op instrumenten zoals het groenblauwpeil en het objectief beoordelingskader voor biodiversiteit bij bouwprojecten. Die tools helpen draagvlak te creëren voor projecten en bieden een alternatieve weg zonder afbreuk te doen aan milieu- en stedenbouwkundige uitdagingen en de nodige handhaving.

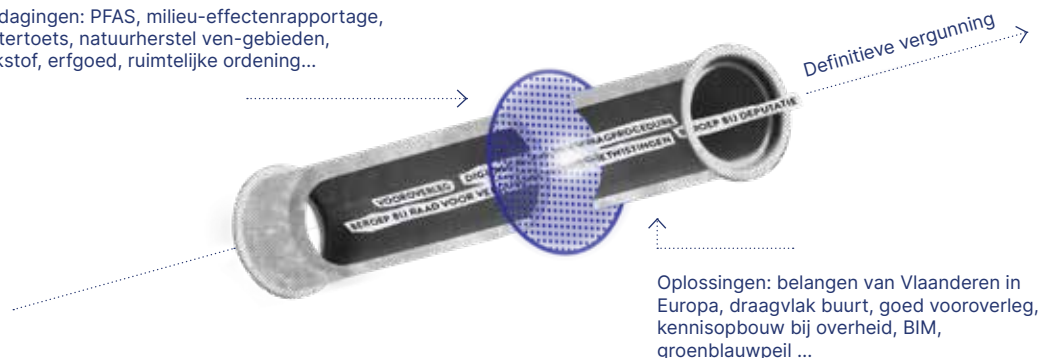
1. Vlotte en robuuste vergunningen

Het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor bouwprojecten, zowel gebouwen als infrastructuur, is complex en tijdrovend. Vereenvoudigingen in de procedures die in de vorige legislatuur ingevoerd werden, worden teniet gedaan door tegenstrijdige visies over verdichting en ruimtelijke inpasbaarheid enerzijds en door de complexiteit van sectorale milieu- en natuurregelgeving in een sterk verstedelijkte regio als Vlaanderen anderzijds. Dit zorgt steeds meer voor bijkomende voorwaarden en onderzoeken in vergunningen en maakt dat iedere vergunning gemakkelijker kan aangevochten worden.

Dossiers als stikstof en natuurherstel zetten het vergunningenbeleid op zijn kop. Ondanks recente verbeteringen aan de vergunningsprocedure, zetten die dossiers het hele vergunningenbeleid op de helling.

Vergunningstraject

Uitdagingen: PFAS, milieu-effectenrapportage, watertoets, natuurherstel ven-gebieden, stikstof, erfgoed, ruimtelijke ordening...

Herdenk het systeem van vergunningverlening op het vlak van milieu en klimaat

Onderzoek hoe bij de vergunningverlening van een individueel project of bedrijf verder kan gekeken worden dan de hinder en impact van het individueel project en hoe dit kan afgewogen worden tegenover de totale milieu-impact en tegenover globale milieu-, natuur- en klimaatdoelstellingen. Een fundamentele herziening van het vergunningenbeleid en de milieu- en natuurregelgeving dringt zich op en dient te worden uitgewerkt door een domeinoverschrijdende denkgroep.

Verdedig de Vlaamse belangen op Europees niveau

De impact van Europese regelgeving op een verstedelijkte regio met industrieel karakter als

Vlaanderen is vaak groter dan in andere landen en regio's. Vlaanderen moet dan ook haar belangen op Europees niveau verdedigen en proactiever wegen op de Europese besluitvorming om tot een dynamischer klimaat-, milieu- en natuurbeleid te komen waarin ruimte is voor kwalitatieve, betaalbare woningen en innovatieve bedrijvigheid.

Creëer een gedragen ruimtelijke visie

We pleiten voor een betere coördinatie tussen de verschillende planningsniveaus voor het opstellen en realiseren van een ruimtelijke visie. Daarbij dient meer aandacht te worden besteed aan het creëren van draagvlak bij lokale besturen, burgers en bedrijven. Met een duidelijke en gedragen ruimtelijke visie kunnen aanvragen voor verdichtingsprojecten vlotter en sneller vergund geraken.

Realisatie van de woonwijk Minerve op de voormalige Agfa Gevaert site in Edegem (ill. VDS Vanderstraeten)

Zet meer in op doelregelgeving

Focus bij nieuwbouw en grondige renovatie van gebouwen eerder op het behalen van doelstellingen dan het opleggen van administratieve, detaillistische vereisten zoals hellinggraden en vierkante meters. Die doelstellingen kunnen bijv. gaan over buffering, infiltratie en circulair watergebruik en biodiversiteit, zonder nog maar eens bijkomende vergunningsvoorwaarden en administratieve verplichtingen te creëren. **Het groenblauwpeil en het objectief beoordelingskader voor biodiversiteit** zijn instrumenten die hiervoor in aanmerking komen.

Onderzoek de impact van de werfuitvoering als onderdeel van het project

De milieueffecten tijdens de uitvoeringsfase van een project dienen integraal en op voorhand, tijdens de ontwerp- en vergunningsfase van een project, onderzocht te worden. Zo vermijd je stilstand tijdens de uitvoeringsfase; kan je bovendien de milieu-impact verminderen en kan je het project sneller uitvoeren en de kostprijs reduceren. Denk daarbij aan o.a. het optimaliseren van bemaling, grondverzet en bodemsanering.

Verminder het aantal bezwaren en beroepsprocedures

Zorg ervoor dat het vooroverleg tussen bouwheren en vergunningverleners in wederzijds vertrouwen verloopt met een grotere betrokkenheid van buurtbewoners om het draagvlak voor bouwprojecten te verhogen en zorg ervoor dat deze positieve stem in

de formele procedure, naast de bezwaren, mee in overweging genomen wordt. Om het aantal procedures bij de Raad voor Vergunningbetwistingen te verminderen, pleiten we ervoor om de rechtsplegingsvergoeding te verhogen en ervoor te zorgen dat een lager bestuur, voor werken van algemeen belang, niet langer in beroep kan gaan tegen een hogere overheid.

Zorg voor meer digitalisering en automatisering in het vergunningenproces

Het indienen van een aanvraag via het omgevingsloket is al grotendeels gedigitaliseerd. Er moet nu verder ingezet worden op het gebruik van 3D-plannen en BIM (Bouw Informatie Model) en op langere termijn op een automatische controle voor de eenvoudige projecten. Dat vergemakkelijkt de beoordeling van het aanvraagdossier en geeft buurtbewoners een beter beeld van het project.

Zorg voor voldoende capaciteit in het vergunningenproces

We vragen een optimale inzet van mensen en middelen bij lokale besturen en Vlaamse administraties, met focus op kennis en expertise en blijvende bijscholing, zodat onderbouwde en robuuste vergunningen afgeleverd worden.

E. Circulair bouwen

Zuinig omgaan met primaire grondstoffen, afval verminderen en toppositie in circulaire bouwconomie versterken

Het realiseren van een minimale CO₂-uitstoot van gebouwen kan mede gerealiseerd worden door gebruik te maken van minder primaire grondstoffen om een duurzaam project te verwezenlijken. Naarmate de gebouwen zelf energieperformanter worden, zal het belang daarvan stijgen. Maar algemeen moet vastgesteld worden dat vele grondstoffen schaarser en duurder worden of van verder moeten aangevoerd worden omdat ze niet meer dicht bij huis kunnen ontgonnen worden. De hele levenscyclus van een gebouw dient daarom met het oog op de lange termijn te worden geëvalueerd en geoptimaliseerd. Niet alleen het slim omgaan met materialen, maar ook de focus op circulair ontwerp, een optimaal bouwproces, structureel onderhoud, beter beheer van data, slimme technieken, automatisering en digitalisering zijn belangrijk. Een concreet voorbeeld is het Vlaams betonakkoord dat werd voorbereid om circulair en groen beton een boost te geven. We hopen dit samen met de volgende regering verder uit te rollen en uit te breiden naar alle materialen die in de bouw worden gebruikt.

1. Structurele oplossing voor schaarse grondstoffen en bouwmaterialen

Het belang van een circulaire economie in de bouwsector dringt zich op als gevolg van

1. de toenemende schaarste aan materialen;
2. de prijsstijgingen bij primaire grondstoffen en nieuwe materialen. Volatile energieprijzen zijn nefast voor de productiekosten van bouwmaterialen;
3. de impact van het produceren en transporteren van (nieuwe) bouwmaterialen op het klimaat en het milieu.

Grafiek Doelstellingen voor circulair bouwen

Bron: OVAM, *Op weg naar circulair bouwen*

- Het behouden, onderhouden en (energetisch) **renoveren van gebouwen** moet aangemoedigd worden. Een gebouw is gemiddeld 60 jaar in Vlaanderen wanneer het gesloopt wordt. De technische levensduur van een gebouw is veel langer. Een betonnen of stalen structuur heeft zelfs een technische levensduur van ongeveer 120 jaar. We moeten dus inzetten op behoud en renovatie voordat er afgebroken en gerecycled wordt. Gezien de omvang van de te renoveren gebouwen is een versnelling van aanpak gewenst, bijv. door een **bouwindustriële aanpak** te stimuleren.
 - **Zet in op instrumenten** die de transitie naar een circulaire bouweconomie kunnen versnellen. Het gaat o.a. om BIM (Building Information Modeling & Management), materiaalpaspoorten, scantechnologie, (digitale) marktplaatsen voor gebouwelementen. Deze instrumenten helpen zowel met het bijhouden en delen van gebouwd-data als bij het opwaarderen van gebouwen en hun elementen.
 - Daarnaast moet er ingezet worden op (verder onderzoek naar) de productie en opschaling van **biogebaseerde materialen**. Die dragen immers bij tot de circulaire gedachte. Dit kan zeker de CO₂-uitstoot en de schaarste van bepaalde bouwmaterialen helpen te verminderen.
 - Om van circulair bouwen de standaard te maken en om materialen optimaal te valoriseren, kan het een strategie zijn om **producten “as a service”** aan te bieden. In zo'n wereld verkopen producenten niet langer producten, maar bieden ze diensten aan verbonden aan die producten. Er is evenwel nog werk aan het juridische kader.
 - **Publieke aanbestedingen** dienen circulaire keuzes aan te aanmoedigen door criteria rond behoud, hergebruik enz. prominent naar voren te schuiven.
- Nu focussen overheden nog vaak op de laagste prijs. Maar circulaire projecten zijn initieel vaak duurder en worden pas jaren later economisch interessanter.*
- Circulair bouwen is gebaat bij een **levenscyclusanalyse** van bij het ontwerp van elke renovatie of nieuwbouw. Dit verplicht bouwheren om na te denken op lange termijn en verder te kijken dan de initiële bouwkost. De circulaire aanpak opent ook opportuniteiten voor aannemers om zich anders te gaan positioneren in de waardeketen als materiaal- of productleveranciers i.p.v. enkel assembleur.

2. Vlaams Betonakkoord

De bouwsector heeft, naar Nederlands voorbeeld, het eerste Vlaamse Betonakkoord gelanceerd. Het gaat om een initiatief van Embuild Vlaanderen, GBV vzw (Groen Beton Vert), Fedbeton (Federatie van de Beton), VSOR (Vereniging van Sloop-Ontmantelings en Recyclage Bedrijven) en Buildwise. Samen met alle stakeholders in de betonketen maken zij werk van meer groen beton.

Intussen hebben meer dan 80 bedrijven, organisaties, Vlaamse en lokale overheden het akkoord ondertekend.

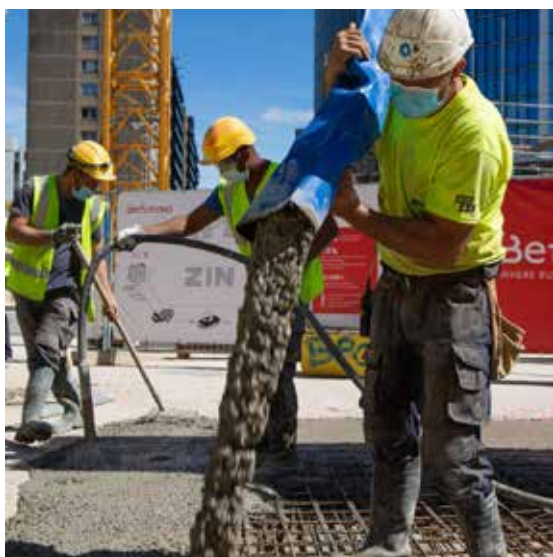
Aangezien primaire grondstoffen in de sector schaarser worden en de klimaatambities moeten worden opgeschroefd, is dit een cruciale stap om met circulaire principes de CO₂-uitstoot te helpen verminderen en het materiaalgebruik in de sector te reduceren.

Er is een stijgende vraag naar "circulair beton" met gerecycleerde granulaten of alternatieve bindmiddelen en het aantal bedrijven die innovatief 'groen' beton aanbieden groeit gestaag. Met het Vlaams betonakkoord willen we circulaire betonprojecten helpen opschalen en belemmeringen opheffen.

Meer info: raadpleeg het Vlaams Betonakkoord via www.betonakkoord-vlaanderen.be

Het Vlaams Betonakkoord is een dynamisch instrument en moet worden geïnstitutionaliseerd

De ambities in het Betonakkoord hebben een tijdspad tot 2050. Dat moet worden opgevolgd en geëvalueerd. Ofwel zet een (overheids)organisatie hier ten volle zijn schouders onder ofwel een nieuwe entiteit met de overheid als prominente partner.

Eerste circulaire betonstort in de Benelux voor het Marie-Elisabeth Belpaire gebouw te Brussel (ill. Facilitair Bedrijf)

Wie een grote betonvraag heeft, moet meer ambitie tonen

De Vlaamse overheid is een van de spelers die een grote betonvraag heeft. Meer ambitie tonen kan op verschillende, complementaire manieren. Zo kan er o.a. werk worden gemaakt van het voorschrijven van groen of circulair beton in aanbestedingen, het ontwikkelen en toepassen van innovatieve en alternatieve bindmiddelen, via het regelgevend kader kunnen de randvoorwaarden om systeemknoop punten weg te werken versneld worden gerealiseerd, risico's en opvolging van de kwaliteit van proefprojecten kunnen grote opdrachtgevers voor eigen rekening nemen enz.

Er is nog laaghangend fruit

4 tot 6% van de totale productie aan beton is rest-beton. Via sensibilisering en eventueel de prijszetting bij de betoncentrales kunnen aanzienlijke winsten worden geboekt. Op dezelfde manier moet worden geijverd bij alle stakeholders om het juiste beton voor de juiste toepassing voor te schrijven en toe te passen.

F. Bouwvacatures pieken

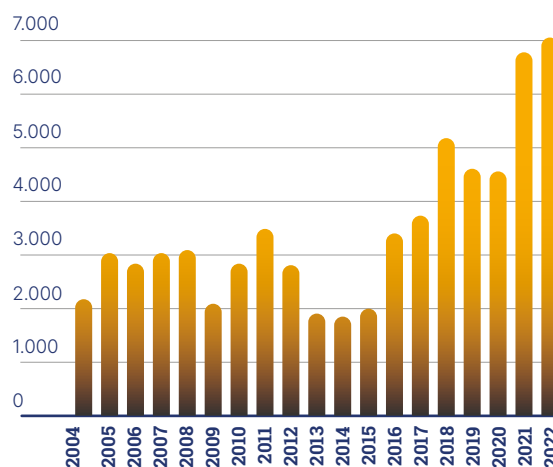
Het aantal openstaande vacatures in de bouw bevindt zich op een ongekennde hoogte. Die vacatures geraken steeds moeilijker ingevuld want het aantal werkzoekenden in de bouw krimpt zienderogen. Daarom heeft de sector nood aan werkzoekende professionals uit andere sectoren en uit andere Europese landen op korte termijn, en op langere termijn nood aan meer jongeren om ook de uitstroom aan oudere werknemers te beantwoorden. Dringend werk aan de winkel om samen met de volgende Vlaamse regering zij-instromers en jongeren aan te trekken uit binnen- en buitenland en de vele troeven van de sector veel meer onder de aandacht te brengen. Want de capaciteit van de bouwsector is cruciaal om de vele maatschappelijke uitdagingen in Vlaanderen te kunnen aanpakken.

1. Grote tewerkstellingsnoden

De Vlaamse bouwsector geeft werk aan meer dan 130.000 arbeidskrachten en omvat bijna 6% van de arbeidsmarkt. In de toekomst blijft de vraag naar bouw personeel fors toenemen als gevolg van het **vertrek van de babyboomers en het toenemende belang van nieuwe bouwberoepen** dankzij de Europese Green deal en de Vlaamse klimaatdoelstellingen, aangezwengeld door de toenemende digitalisering en automatisering. Maar we zien een steeds krappere wordende pool van arbeidskrachten. De Vlaamse werkzaamheidsgraad blijft stijgen en het aantal werkzoekenden ligt historisch laag. Embuild Vlaanderen vraagt daarom een doorgedreven toekomstbeleid waar we alle instroomkanalen ten volle inzetten om arbeidskrachten naar onze sector te leiden.

Grafiek
Evolutie an het aantal openstaande bouwvacatures

Bron: VDAB Studiedienst

Nijpend tekort

Terwijl het aantal vacatures in Vlaanderen de laatste maanden gestaag vermindert, blijft de bouw een recordcijfer van meer dan 22.000 nieuwe vacatures in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk gewest optekenen. Daarvan staan er om en bij de 7000 gedurende lange tijd open. Ook in de toekomst blijft de vraag naar meer personeel in de bouwsector groot. Als gevolg van de babyboomers die massaal op pensioen gaan tussen vandaag en 2030, voorspellen simulaties een vervangingsvraag van 25 tot 30% van de bestaande arbeidskrachten. Maar ook het realiseren van de energierenovaties, de uitdagingen om future-ready te bouwen en het duurzaam gaan (her-)gebruiken van grondstoffen, creëren een nieuw elan en een uitbreidingsvraag.

***VEKA** heeft becijferd in het **BE-REEL** rapport dat de energietransitie 17.200 à 20.800 bijkomende arbeidsplaatsen in de bouw met zich meebrengt tegen 2030.*

Zet alle zeilen bij voor meer bouwpersoneel

- Samen met de sector dient de overheid alle instroomkanalen aan te spreken om voldoende werkkrachten te vinden: het aanboren van de niet-beroepsactieve reserves zoals jongeren tussen 15 en 24 jaar die geen opleiding, onderwijs of vorming volgen en niet aan het werk zijn, ex-gedetineerden, inburgeraars, asielzoekers, re-integratie van langdurig zieken enz. en zet in op het samen sporen van de noden van de lokale arbeidsmarkt (i.c. de bouwbedrijven), de lokale besturen en de onderwijsverstrekkers. Daarnaast zijn er ook heel wat opportuniteiten in de bouw voor werknemers uit andere sectoren, werkzaam in krimpende bedrijven of in een uitdovend profiel.
- Samen met de bouwbedrijven dient de VDAB nog actiever in te zetten op het model van concentrisch bemiddelen, waarbij er acties en projecten worden opgezet om potentiële arbeidskrachten aan te trekken uit Brussel en Wallonië & binnen en buiten de Europese Unie.
- De aanwervingsprocedure voor buitenlandse arbeidskrachten (niet-EU) dient in het kader van de toelating tot arbeid sneller en eenvoudiger te verlopen met het oog op de vele knelpuntberoepen in de bouw- en installatiesector.

Valoriseer opleidingsaanbod voor werknemers

De Vlaamse overheid dient de werknemersopleidingen te blijven ondersteunen, en in het bijzonder voor de gemechaniseerde beroepen, en daarvoor in mogelijkheden van sectorale cofinanciering te blijven voorzien. Daarbij is het belangrijk dat ook de startende werknemers die nog niet voldoende de vaktechnische competenties bezitten, kunnen behoren tot 'kwetsbare' of 'risico' werknemers en kunnen aansluiten bij de opleidingen voor werkzoekenden.

2. Nood aan kick-start voor bouwonderwijs

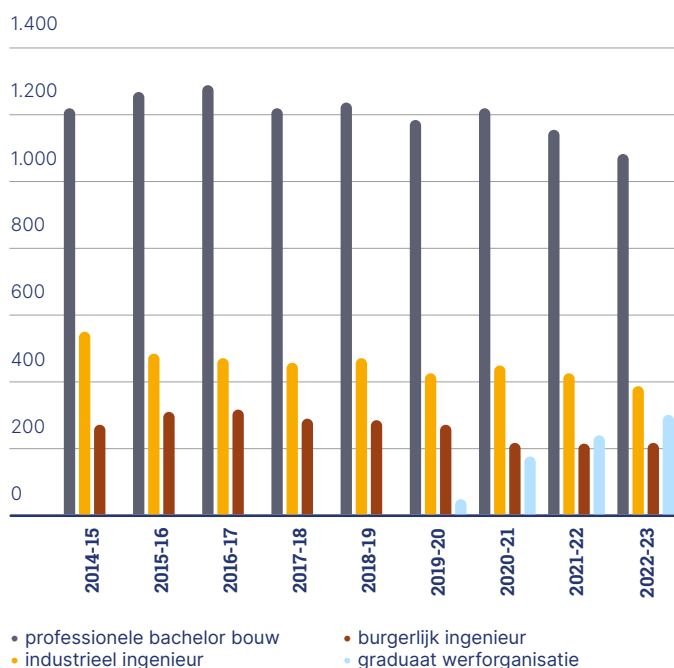
We hebben een verhoogde instroom van jongeren in het secundair en hoger bouwonderwijs nodig: zowel knappe koppen als handige handen. **In de recente VDAB-knelpuntenlijst vinden we zowel 'werfleider' en 'calculator bouw' terug als techniekers en bouwvakkers.** Jongeren en studenten warm maken voor een bouwrichting te kiezen, wordt meer dan ooit belangrijk. In het hoger en universitair onderwijs gaan de inschrijvingen voor de bouwrichtingen industrieel/burgerlijk ingenieur jaar na jaar achteruit. Het graduaat werfororganisatie dat sinds 2019 opstartte, is wel een succesverhaal en het aantal inschrijvingen kent een gestage opmars.

Ook is er positief nieuws over het systeem van **duaal leren** in het bouwberoepsonderwijs. Het aandeel in duaal leren blijft wel beperkt in vergelijking met het totaal aantal leerlingen in het secundair bouwonderwijs. **Momenteel hebben 2.146 unieke bouwondernemingen een erkenning én stageplaats om leerlingen uit het secundair onderwijs op te leiden.** Die bedrijven hebben hiervoor intussen ook bijna 2.600 mentoren aangesteld.

In de volgende legislatuur kan de Vlaamse overheid als cruciale katalysator fungeren op diverse vlakken:

- Ondersteun de initiatieven om de instroom van jongeren en kinderen in het secundair én hoger bouwonderwijs te verhogen. Zo wenst de sector veel meer meisjes te bereiken.
- STEM-instroom gaat achteruit. Inspanningen zijn nodig om hier het tij opnieuw te keren.
- In samenspraak met de onderwijskoepels en -netten arbeidsmarktgerichte informatie en meer specifieke loopbaanmogelijkheden in de bouw aan bod laten komen.
- De lokale match maken tussen de noden van de bedrijven en het opleidingsaanbod, en de brug zijn tussen beiden. Het RTC (regionale technologische centra) is het uitgelezen orgaan om dit waar te maken.
- Aandacht voor de digitalisering en verduurzaming van de bouw bij het uitwerken van STEM-gerichte acties.
- Meer aandacht voor ambachten en vakmanschap, het grote belang van handenarbeid en van het uitoefenen van een stiel.
- Meer aandacht voor het stimuleren van genderdiversiteit voor STEM en bouw-STEM.
- De duale studierichtingen in het TSO en voortgezet onderwijs uitbreiden.
- Leerkrachten, CLB-medewerkers en ouders sensibiliseren dat duaal leren een volwaardige studierichting is met mooie loopbaanperspectieven en doorgroeimogelijkheden in de bouw.
- Het Engels aanbieden van master burgerlijk ingenieur voor het aantrekken van buitenlands talent naar Vlaanderen.
- Inrichten van een master landschapsarchitectuur zoals in de buurlanden.

Grafiek:
Evolutie van het hoger en universitair bouwonderwijs in Vlaanderen

Bron: Ahovoks

G. Bouwprocessen en innovatie

De bouw in Vlaanderen fungeert als technologie-integrator en vormt een belangrijke afzetmarkt voor nieuwe producten, materialen en installaties uit de industrie. Meer nog, juist door de wisselwerking met de werfpraktijk en de toetsing met de concrete vragen op de eigen bouwmarkt, slaagt de bouw erin om innovatie aan te moedigen bij de gerichte ontwikkeling van systemen en producten in België zelf. En dat stuwt de groei van onze bedrijven en helpt een innovatieve thuismarkt te transformeren en te exporteren. Daarom is het van belang product-, proces- en diensteninnovatie in de bouw te valoriseren. Men dient ook ten volle in te zetten op de groeiende rol van digitalisering voor de overheid en in de sector zoals met BIM-technologie. Dat zet niet alleen bouwteams op de rails, maar biedt op termijn een hefboom voor meer circulariteit, structureel onderhoud enz. en bijgevolg voor duurzame gebouwen en infrastructuur in Vlaanderen. Daarnaast heeft kwaliteit in de bouw ook te maken met gedegen opleiding van professionals. Het verder ondersteunen van de unieke werking van de collectieve centra Buildwise en OCW is nodig.

1. Ondersteuning bouwsector door VLAIO

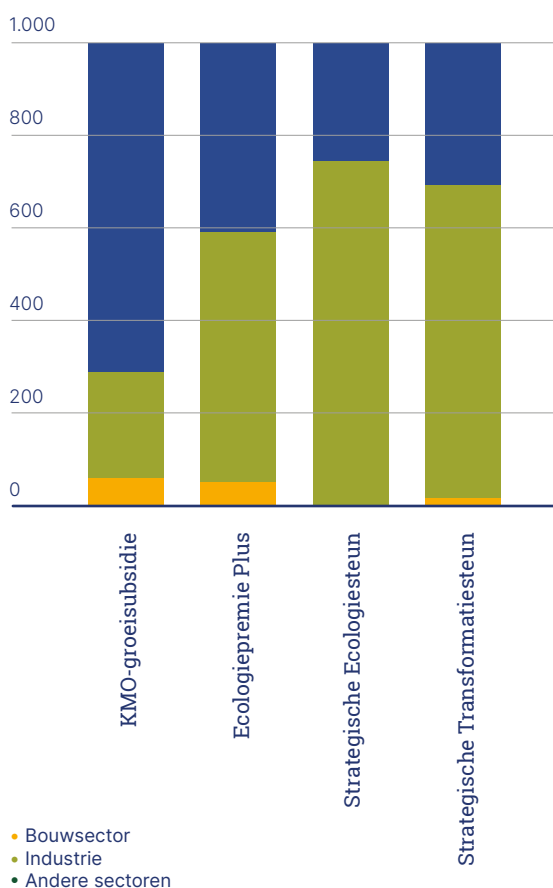
VLAIO heeft als doel om Vlaamse ondernemingen te stimuleren en te ondersteunen op het vlak van innovatie en ondernemerschap. Dit doen ze o.a. door ondernemingen financieel te helpen via subsidies om te kunnen groeien, transformeren of innoveren. Voorbeelden van dergelijke subsidies zijn de kmo-portefeuille, de kmo-groeisubsidie en subsidies voor onderzoeks- & ontwikkelingsprojecten.

Uit de evaluatie in 2020 van het Agentschap van zijn waaier aan instrumenten blijkt dat subsidies in beperkte mate worden toegekend aan bouwondernemingen.

Zo goed als standaard schuift VLAIO naar voren dat een project gericht op onderzoek en ontwikkeling (O&O) innovatief dient te zijn om subsidies te kunnen toekennen. Zowel product-, proces- als diensteninnovatie worden in deze definitie meegenomen. Bovendien hanteert VLAIO als belangrijk criterium het belang van bijkomende tewerkstelling die gepaard gaat met de innovatie.

Maar bouwbedrijven ontwikkelen doorgaans geen nieuwe producten. Wel implementeren zij bestaande producten of aangepaste producten in een workflow gecombineerd met op maat gemaakte software. De (aangepaste) hard- en software middelen zelf zijn dan niet innovatief maar de totale workflow wel. Dat gaat eerder over **proces- of diensteninnovatie** in plaats van productinnovatie. **Aangezien de bouw kampt met personeelstekorten helpt procesinnovatie net om met de beschikbare arbeidskrachten veel meer te realiseren.** Dat is cruciaal voor het welslagen van grote maatschappelijke transitie zoals de gewenste renovatiegolf en de energietransitie met de bouw als hefboom.

Grafiek
Aandeel steun per sector vanuit VLAIO

Bron: IDEA Consult, Vlaio

Embuild Vlaanderen pleit ervoor om de portfolio van projecten bij VLAIO evenwichtiger te maken, en te streven naar een goede balans tussen product-, proces- en diensteninnovatie. Ondersteuning van collectieve acties van Buildwise, OCW en Embuild Vlaanderen zijn hierbij cruciaal.

Bedrijfsprocessen kunnen zowel van toepassing zijn voor interne toepassingen (bijv. bij off-site productie bij bouwindustrialisatie) als voor toepassingen op de werf zelf (bijv. geavanceerde BIM-implementaties). Diensteninnovatie biedt heel wat opties voor nieuwe business modellen, waarbij de sector niet alleen gebouwen aflevert, maar ook een rol gaat spelen bij het leveren van diensten gekoppeld aan de gebouwen, wegen en geassocieerde infrastructuur. VLAIO zou ook prioriteiten kunnen definiëren, bijv. door speciale aandacht te besteden aan innovatieve processen of diensten in het kader van klimaat, milieu en duurzaamheid (bijv. innovatieve processen die het effectieve energieverbruik en de effectieve CO₂-uitstoot bij installaties en gebouwen reduceren).

Met lean en BIM op 8 maand tijd opgericht eigen kantoorgebouw te Hasselt (ill. Willemen)

2. Implementatie van BIM bij overheidsopdrachten

De Vlaamse overheid schuift klimaat- en duurzaamheidsambities naar voren bij het beheer van zijn vastgoedprojecten. Zij willen een voorbeeld zijn op het vlak van milieu- en energie-efficiëntie. Embuild Vlaanderen juicht toe dat uit de ambities van de Vlaamse overheid blijkt dat de meerwaarde van BIM (Building Information Modelling, Building Information Management) expliciet wordt erkend. BIM is van belang om bouw- en beheerprocessen van bouwprojecten efficiënter te laten verlopen en de informatie-uitwisseling tussen betrokken partijen te versterken. We stellen bovendien vast dat binnen overheidsdiensten zoals het Agentschap Wegen en Verkeer en het Facilitair Bedrijf al grote stappen vooruit werden gezet om BIM te implementeren bij overheidsopdrachten.

Daarbij vergt de BIM-aanpak het best een bouwteamformule: de uitvoerder wordt van bij aanvang betrokken bij een project. BIM en bouwteams vormen dan ook de ideale tandem om een succesvol project te realiseren.

BIM bij overheidsopdrachten

Embuild Vlaanderen pleit voor een gefaseerde invoering van BIM bij overheidsopdrachten. Vandaag speelt het Facilitair Bedrijf een voortrekkersrol bij de toepassing van BIM. Maar het is belangrijk dat dit zich op een uniforme wijze uitbreidt naar de vele andere Vlaamse gebouwenbeheerders (onder meer voor schoolgebouwen, sportcomplexen en sociale woningen) en naar de lokale besturen. Dan zullen al die beheerders hun patrimonium efficiënter en energiezuiniger kunnen exploiteren.

De klassieke aanbestedingsmethode legt een te sterke nadruk op prijs. De implementatie van BIM bij overheidsopdrachten dient opgenomen te worden in de aanbestedingsmethode en dient deel uit te maken van de gunningscriteria waarbij een gepaste vergoeding wordt voorzien door de opdrachtgever.

Er is een initiële meerkost, maar de terugverdieneffecten over de levenscyclus heen dienen in rekening te worden gebracht.

Inzetten op Design & Build en bouwteams

Embuild Vlaanderen is een groot pleitbezorger van bouwteams omdat alle gespecialiseerde kennis en expertise van de aannemer hierin kan worden aangewend. De essentie van bouwteams bestaat erin dat uitvoerders zo vroeg mogelijk worden betrokken in het voorbereidend proces voor de realisatie van een bouwwerk. Ook de bouwheer maakt integraal deel uit van het bouwteam. Hij formuleert, in samenwerking met de adviseurs en ontwerpers, de doelstellingen, de functionele analyse, het budget en de succesfactoren van het project. Dat aannemers en gespecialiseerde uitvoerders vanuit hun expertise met onder andere bouw- en uitvoeringstechnieken en kostencalculatie in de ontwerpfase reeds input kunnen geven, biedt grote meerwaarde. Verdere studie is belangrijk van bouwteams en andere op vertrouwen gebaseerde Ecosystemen.

Inzetten op Publiek Private Samenwerking (PPS)

Bouwteams worden vaak in één adem genoemd met geïntegreerde opdrachten zoals Design & Build (D&B), Design, Build, Maintain (DBM) en Design, Build, Finance, Maintain (Operate) (DBFM(O)). Het zijn geen strak gedefinieerde begrippen en ook de drijfveren om te werken met bouwteams of via geïntegreerde opdrachten kunnen nogal verschillen naargelang het type opdrachtgever en aard van de opdracht. Embuild Vlaanderen heeft in 2019 met de Vlaamse Regering het PPS-charter en met het Vlaams Energiebedrijf het ESCO-charter afgesloten. De principes uit het PPS-charter vormen de basis voor een goede structurering van een Design & Build-formule. Dit charter werd opgemaakt als model voor toekomstige PPS-projecten van (lokale) besturen en overheidsagentschappen. Niet alleen heeft zo'n PPS-structuur een specifieke eigenheid waarbij de aanbestedende overheid een beroep doet op de expertise en creativiteit van private partners om het project te realiseren. Ook kan het partnership financiering, onderhoud, uitbating, ontwikkelingsrisico enz. inhouden. Net via deze formule kunnen goede afspraken en een transparant kader tussen alle partners opgemaakt worden, waardoor risico's gereduceerd worden. Het toepassen van de principes van het PPS-charter bij grotere en complexere projecten, leidt tot een win-win voor de overheid, de private partners en

last but not least de maatschappij.

Embuild Vlaanderen vraagt de overheid opnieuw meer te investeren in evenwichtige PPS-projecten.

Vergunningsaanvragen

Ook voor vergunningsplichtige activiteiten moet digitalisering en automatisering verder doorgevoerd worden. Vanuit architecten, studie bureaus en aannemers wordt al geruime tijd de vraag gesteld om BIM te integreren in het omgevingsloket. Dit maakt het niet enkel voor de aanvrager eenvoudiger om een dossier in te dienen, maar heeft ook voordelen voor burgers en overheden. Doordat het project via het BIM-model in 3D-plannen beschikbaar zijn, wordt de beoordeling en advisering van een dossier door lokale besturen en adviesinstellingen makkelijker en krijgen burgers tijdens het openbaar onderzoek een beter beeld van het project. Een 3D-visualisatie van een project biedt niet alleen voordelen op het vlak van communicatie (met o.a. buurtcomités). Een BIM-model kan ook gehanteerd worden voor het (semi-)automatisch aftoetsen van gunningscriteria waardoor het gunningsproces kan worden vereenvoudigd en versneld. **Het gebruik van BIM in het kader van de vergunningverlening wordt verkend, maar dit proces gaat traag en verdient een hogere prioriteit.**

H. Erfgoed en Restauratie

Embuild Vlaanderen is in samenwerking met Buildwise al jaren actief op het vlak van erfgoedzorg en wil samen met de volgende Vlaamse regering de capaciteit van de sector gericht inzetten op de uitdagingen van de toekomst. Denk daarbij aan erfgoedgebouwen conform maken aan de huidige energie- en comfortvereisten. Dat is geen sinecure en vereist de nodige knowhow en innovatie. Maar ook het waarborgen van de continuïteit van restauratiewerken, die vaak een niche zijn en gespecialiseerd ambacht vergen, wenst de sector met de volgende Vlaamse regering op te nemen.

Blijvende aandacht voor onroerend erfgoed, de verdere afbouw van de wachtlijst en het op peil houden van de budgetten

De recente beleidsaanpassingen hebben geleid tot een juridisch robuust kader. Die dynamiek in de regelgeving en de lopende projecten zoals het Lokaal Onroerend Erfgoedbeleid, moeten verder worden aangemoedigd. De efficiëntere aanpak en evaluatie van de dossiers blijft een aandachtspunt.

Bestekken: evalueer randvoorwaarden voor tegemoetkomingen

De administratieve last die gepaard gaat met openbare aanbestedingen voor erfgoedprojecten weegt op de sector. Dossieropbouw, plan van aanpak en referenties zijn van belang, maar dit mag niet te ver gaan. Want we zien dat aannemers minder inschrijven op openbare opdrachten en meer de private markt op zoeken. Ook worden de inschrijvingstermijnen bij openbare aanbestedingen steeds scherper waardoor de aannemer de voorbereidingstijd voor een dossier ziet slinken.

Aangezien erfgoedaannemers bij uitstek dienen te waken over waar en wanneer zij hun schaarse

gespecialiseerde vakmensen inzetten, worden zij steeds selectiever in de keuze van de opdrachten. Bovendien is de uitkomst van een openbare aanbesteding onzeker en zijn de wachttijden vaak aanzienlijk, maar bij groen licht is de impact op de bedrijfsorganisatie significant. In het kader van de openbaarheid van bestuur zou de bekendmaking van de inschrijvingsbedragen van de deelnemers een goede zaak zijn.

Ook de verzekeraarbaarheid van werven dient proportioneel te blijven. Sommige opdrachtgevers weigeren 'afstand van verhaal' te doen en schuiven elk probleem van verzekering en verzekeraarbaarheid door naar de aannemer. Dat gaat evenwel te ver en het dient een verzekering van de werken te blijven en niet bijkomend een verzekering van het gebouw of een dekking van een bedrag dat de waarde van de werken overstijgt.

Vrijwaar het ambacht en vakmanschap

Ondersteun ten volle de acties van de sector om de ambachten en het handenwerk te (her-)waarderen en de jobmogelijkheden in deze nichesector onder

de aandacht brengen bij jongeren. Werven van erfgoedprojecten kunnen in de verf gezet worden om lokaal de jobs en de vaardigheden te promoten.

Continuïteit van opdrachten is van groot belang om specifieke ambachten te vrijwaren.

Daarom mogen projectoproepen niet leiden tot een verhitte van nichemarkten om vervolgens teloor te gaan door een gebrek aan continuïteit van zulke opdrachten (het "bottleneck-effect"). Daarom vraagt Embuild Vlaanderen en zijn **Vlaams restauratieforum** dat het beleid mee nadenkt over manieren om de kennis in de sector en knowhow binnen specifieke ambachten te bestendigen en verder aan te moedigen. Zo kan erfgoedstichting Herita met zijn ambitie om door te groeien naar een National Trust voor Vlaanderen, een trekkende rol opnemen via de sites die ze in beheer heeft. Daarnaast moeten de voordelen worden onderzocht van het in de regelgeving voorziene kwaliteitsslabel van onroerend erfgoed-ondernemer.

Optimaliseer onderwijs om tekorten in restauratie tegen te gaan

Om hun diploma te halen hoeven leerlingen van het bouwgerelateerd beroepssecundair onderwijs geen zevende jaar te doen. Maar de specifieke beroepskwalificatie in natuursteenbewerker, restauratievakman dakwerk/ metselwerk /pleister- en stucwerk zit vervat in zo'n zevende specialisatiejaar. Daarom is het hoognodig om gezamenlijk dat specialisatiejaar te promoten. Daarbij is afstemming cruciaal tussen het aanbod van de scholen en de lokale restauratiebedrijven. Lokale stage- en carrière-mogelijkheden helpen deze niche te valoriseren.

Daarnaast biedt het zevende jaar geen onderwijskwalificatie niveau 4 meer aan. Daardoor kan je enkel nog een bachelor volgen mits nog een bijkomend schakeljaar (bekend als een Se-n-Se jaar of 'Secundair na Secundair'). Volgens Embuild Vlaanderen is dat een hinderpaal. Daarom vragen we dat zevende specialisatiejaar op onderwijskwalificatieniveau 4 te brengen door het traject te verrijken met de optie algemene vakken.

Zet in op de energierenovatie van onroerend erfgoed

Energierenovaties en comfortverbeteringen van onroerend erfgoed zijn vaak eerder ondergeschikt

Gevelrestauratie van het Provinciaal Hof in Brugge (ill. Artes)

en een gevolg van een klassieke renovatie of restauratie. Meer inzetten op de energierenovatie voor Onroerend Erfgoed kan evenwel een omgekeerde beweging in gang zetten waardoor het energetisch verbeteren van onroerend erfgoed een drijfveer wordt voor een algehele renovatie en opwaardering van onroerend erfgoed. De recente aanpassingen aan het Onroerend Erfgoeddecreet omtrent comforteisen, klimaatambities en maatschappelijke functie, vormen een goede stimulans. Embuild Vlaanderen wil daarom samen met de overheid voortbouwen op het erfgoed-energieadvies dat in 2023 werd ontplooid.

Vereenvoudigingen uitbreiden

Afgelopen legislatuur werd het afwegingskader voor zonnepanelen aangepast. Dat is een goede zaak aangezien het toelaten van zonnepanelen de regel is geworden en weigeringen veeleer de uitzondering. Nu dient er te worden bestudeerd hoe vereenvoudigingen voor zulke ingrepen kunnen worden uitgebreid.

Onbekende U-waarden

De erfgoedsector kan innovatie stimuleren. Niet alleen in uitvoeringstechnieken maar ook op het vlak van materialen en producten. Maar voor verschillende materialen, zoals bijv. isolerende kalkmortels, die in beschermde gebouwen worden aangewend of het potentieel hebben om te worden benut, zijn geen U-waarden beschikbaar. Dat belemmert een betere EPC-score. Dat euvel dient te worden verholpen.

Besluit

De komende jaren zal de bouwsector een essentiële rol blijven vervullen in de klimaattransitie. De sector is cruciaal in de realisatie van nieuwe duurzame groei, maar er dient wel aan een aantal randvoorwaarden te worden voldaan om het potentieel te kunnen realiseren. De toekomstige economische groei zal gepaard moeten gaan met minder schadelijke emissies en zal fossielvrij zijn. Dat geldt zowel voor het gebruik van infrastructuur en gebouwen als voor het gebruik van materialen.

Investerings in duurzaamheid zullen de levensduur van gebouwen en infrastructuur verlengen en de emissies verminderen bij het gebruik ervan. Onze economie zal op intensievere wijze investeringen vergen, en daardoor zal ook de bouwsector intensiever worden ingezet. De samenstelling van de economische groei zal dan ook veranderen: het aandeel investeringen zal toenemen en het niveau van terugkerende uitgaven voor energieverbruik zal afnemen. De nood aan meer investeringen tijdens de ontwikkelingsfase staat bekend als **“greenflation”**. Want fossielvrije en klimaatbestendige gebouwen en infrastructuur vergen meer investeringen, maar er zijn aanzienlijke terugverdieneffecten tijdens de gebruiksfase. Bovendien zijn zulke duurzame projecten waardevaster. De klimaattransitie wordt gestimuleerd door rechtszekerheid. Dat betekent dat bouwheren, particulieren en ondernemers met hun investeringen in duurzaamheid een meerwaarde moeten kunnen creëren en dat zij op korte en lange termijn nog een vergoeding moeten kunnen krijgen.

Om samen met de bouwsector belangwekkende maatschappelijke uitdagingen rond het klimaat, energie, wonen, mobiliteit, waterhuishouding enz. aan te gaan, schuift Embuild Vlaanderen vijf speerpunten naar voren:

1. De bouwsector wil als probleemoplosser en doener, de **co-creator** zijn van de Vlaamse overheid om de maatschappelijke uitdagingen in

Vlaanderen aan te pakken. De sector kan via zijn federaties, zijn collectieve centra Buildwise, OCW en Volta en via initiatieven van de individuele ondernemingen bijdragen tot een beter evenwicht op vlak van product-, proces- en diensteninnovatie. Kortom de sector wil meer aanwezig en betrokken zijn in het wetenschaps- en innovatiebeleid.

2. Toereikende **groei van de overheidsinvesteringen** in functie van de duurzaamheidsbehoeften en de klimaatuitdaging. Met ambitieuze en zichtbare projecten kan de overheid ook de attractiviteit van Vlaanderen visueel versterken. Hier neemt het investeren in een groots en complex project zoals de Einsteintelecoop ook een belangrijke plaats in. Dit project biedt de mogelijkheid om de transformatie van de bouwsector naar meer digitalisatie, duurzaamheid en bouwindustrialisatie echt te boosten.
3. Optimaliseer de **capaciteit van de sector** via de eigen arbeidsmarktreserves; de instroom uit het onderwijs; de bedrijfsopleidingen en de activatie van werkzoekenden in ons land & binnen en buiten de Europese Unie.
4. Verbeter de vergunningsprocedures en de **rechtszekerheid** voor opdrachtgevers en aannemers door in te zetten op het maatschappelijk draagvlak van projecten.
5. Valoriseer **aannemers als duurzame partner** doorheen de hele levenscyclus van projecten om de “total cost of ownership” te optimaliseren.

Nawoord

Buildwise, voorheen bekend als het “*Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB)*”, werd in 1959 opgericht door en voor de bouwsector. Het primaire doel van Buildwise is het snel en effectief implementeren van innovaties in de praktijk met een significante impact. De Technische Comités, waarin vertegenwoordigers uit de bouwsector zitting hebben, spelen een cruciale rol in de activiteiten van Buildwise. Ze bepalen de agenda en prioriteiten, gericht op technologie, de optimalisatie van het bouwproces, de duurzaamheid en vakmanschap met speciale aandacht voor de toegevoegde waarde voor bouwaannemers. Het delen en adopteren van kennis die de kwaliteit, productiviteit en duurzaamheid in de sector verbetert, staan centraal bij Buildwise.

In een tijd waarin de bouwsector geconfronteerd wordt met ingrijpende veranderingen en enorme uitdagingen, benadrukken Buildwise en Embuild Vlaanderen de absolute noodzaak om door innovatie zich aan te passen aan politieke, economische, ecologische, sociale, technologische en wettelijke evoluties. Hierbij bieden ontwikkelingen zoals BIM en AI momenteel ongekende mogelijkheden. Nooit gingen de evoluties sneller en waren de mogelijkheden ongeremder.

Een recente studie, uitgevoerd door het Buildwise Visiecomit e in samenwerking met KPMG, identificeerde tien megatrends, waaronder de “war for talent”, digitalisering, bouwindustrialisatie, betaalbaarheid, klimaatbewustwording en nieuwe businessmodellen ... Het Visiecomit e pleit voor een radicale verandering van denken, met een focus op schaalvoordelen, samenwerking in bouwteams en het creëren van ecosystemen. Digitalisering en datacapaciteit zijn cruciaal voor een toekomstige

duurzame, circulaire en slimme bouw. Buildwise streeft alvast naar een groene en digitale transitie in de hele bouwsector, met een ambitie om de sector in beweging te zetten. De complexe en gefragmenteerde bouwsector vereist bij uitstek een collectieve en geïntegreerde aanpak om de ‘mindset’ te veranderen en innovaties te omarmen. Niet meegaan in digitalisering en nieuwe werkprocessen kan voor onze sector leiden tot verlies van toegevoegde waarde aan nieuwe innovatieve spelers die op de markt komen. Duurzaamheid en circulariteit, blijven een cruciaal aspect, waarbij de bouwsector zich moet aanpassen aan uniforme milieu-regels en de groeiende rol van digitalisering hierin. Ook meer futuristische

sectortransformerende projecten zoals de kandidatuur voor de bouw van de Einsteintelecoop in onze regio, verdienen onze volle aandacht, aangezien ze een maatschappelijke investering voor de toekomst zijn.

Met een sterke focus op samenwerking, vooruitgang, de ontwikkeling van nieuwe ecosystemen en bedrijfsmodellen, en het optimaliseren van processen, wil Buildwise samen met Embuild en zijn partners inzetten op innovatie voor een succesvolle digitale en groene transitie in de gehele bouwsector. Initiatieven voor het opzetten van een breed samenwerkingsplatform zijn daarvoor in de maak.

“Together we Can !”

Samen kunnen we vanuit de bouw het verschil maken ... De mogelijkheden zijn voorhanden, we moeten het lef hebben de kansen te grijpen.

Olivier Vandooren,
CEO Buildwise

Colofon

Redactie

Jochen Verduyven samen met medewerkers van het team Embuild Vlaanderen

Met bijzondere dank aan Buildwise

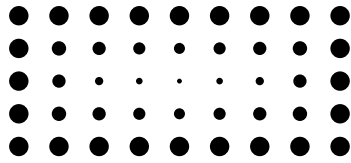
Voor de technische en wetenschappelijke aspecten van de behandelde thema's kunnen aannemers terecht bij Buildwise (www.buildwise.be).

Realisatie

De Witte & Co
Wijerstraat 4
3520 Zonhoven
www.dewitte.be

Verantwoordelijke uitgever

Marc Dillen
Directeur-generaal van Embuild Vlaanderen
Kunstlaan 20
1000 Brussel
tel. 02 54 55 749

Embuid

VLAANDEREN

Met de medewerking van

Embuid Vlaanderen
Kunstlaan 20, 1000 Brussel